

3/ .5.2016

Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö YM003:00/2016, 23.3.2016

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista

Ympäristöministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriön lausuntoa otsikossa mainitusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista, mikä korvaisi voimassaolevan lain asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustuksista.

Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Voimassaoleva lainsäädäntö koskien asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustuksia on osittain vanhentunutta ja myös määritelmiltään monimutkainen. Samalla luovuttaisiin energia-, terveyshaitta- hajajätevesiavustuksista sekä korjaustoiminnan suunnitteluun myönnettävistä avustuksista. Edellä mainittuihin avustusmuotoihin ei viime vuosina ole enää kohdennettu rahoitusta, tai niihin myönnettävien avustusten määrä on ollut pieni ja vaikuttavuus heikko. Valtiovarainministeriö pitää lainsäädännön kokonaisuudistusta tarpeellisena ja kannatettavana. Jatkossa lainsäädäntö selkiytyy keskittyen kotona asumisen edistämiseen; hissien jälkiasentamiseen, esteettömyysavustuksiin ja vanhusten ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjausavustuksiin.

Avustusten enimmäismäärät

Hissiavustuksen määrää ei katsota voitavan alentaa alle 45 prosentin kokonaiskustannusten osalta heikentämättä avustuksen tehokkuutta. Tällä hetkellä hissiavustusten määrä on enintään 50 %. Kun osa kunnista myöntää valtionavustuksen lisäksi 10 prosentin tuen hissien rakentamiseen, kokonaisavustus voisi jatkossa olla 55 prosenttia. Valtiovarainministeriö katsoo, että tehdyt sopeutustoimet huomioon ottaen tulisi hissiavustuksen enimmäismääränalennusta vielä pohtia. Vaihtoehtoisesti sitä voitaisiin kohdentaa nykyistä tarveharkintaisemmin.

Vanhusten ja vammaisten korjausavustuksen määrä esitetään yhdenmukaisesti nykyisin korkeimpaan mahdolliseen 70 prosentin tasoon. Yksi tukitaso saattaa olla perusteltu ottaen huomioon aiemmat ongelmat erotella tuenhakijoiden tarpeita. Ei kuitenkaan ole selvää, että tukitasoksi on mielekästä valita

korkein mahdollinen. Tukitaso voisi olla esimerkiksi 50 tai 60 prosenttia, jolloin omavastuu olisi joko 50 tai 40 prosenttia. Valtiovarainministeriö katsoo, että nyt esitetty 70 prosentin tukitaso on liian korkea, koska se voi johtaa tukien riittävyysongelmiin, kun aiempaa harvemmälle voidaan myöntää tukea. Avustusten tuloajat ovat muutaman vuoden noston jälkeen varsin korkeat. Tulorajoihin nähden 30 %:n omavastuu olisi liian matala.

Sosiaalinen ja taloudellinen tarveharkinta

Hissien jälkiasennuksen arvioidaan mahdollistavan asukkaiden kotona asumisen pidempään. Valtiovarainministeriö ei jaa esityksen lähtökohtaa, jonka mukaan tuloharkintaa ei tarvittaisi hissien jälkiasennusta tai esteettömyysmuutoksia avustettaessa. Esityksen mukaan hissien asentamiseen myönnettävään avustukseen ei ole yhdistettävissä sosiaalista ja taloudellista tarveharkintaa, koska hissien jälkiasentaminen on asunto-osakeyhtiön vastuulla oleva toimenpide. Avustuksen myöntäminen osakkeenomistajien tulojen tai omaisuuden perusteella olisi esityksen perustelujen mukaan hallinnollisesti raskasta ja kustannustehotonta. Valtiovarainministeriö kuitenkin katsoo, että tarveharkintaisuutta on edelleen selvitettävä tarkemmin veronmaksajan tuen tarkoituksenmukaisen käytön tukemiseksi. Tulevaisuudessa myös tulorekisterin hyödyntäminen voisi helpottaa asukkaiden tulojen ja omaisuuden tarkistamisia merkittävästi.

Esityksessä todetaan edelleen, että tarveharkinnan toteuttaminen asunto-osakeyhtiön sijainnin perusteella oletetun tarpeen perusteella sisältää useita epäkohtia. Esityksen mukaan se lisäisi segregaatiota, ja alueiden nimeämisyjärjestelmän luomista ja ylläpitoa ei pidetä tarkoituksenmukaisena. Tämä aluerajausmahdollisuus suljetaan pois huonona vaihtoehtona. Aluerajausmahdollisuudessa tuki olisi valtiovarainministeriön mielestä kuitenkin luonteeltaan positiivista diskriminaatiota, eikä se tällöin lisäisi segregaatiota. Tarveharkinta olisi erityisesti Helsingissä tarpeellista, koska alueiden väliset tuloerot kaupungissa ovat huomattavia. Ilman rajausta erittäin kalliilla paikalla sijaitseva 1900-luvun alun kerrostalo voisi yhtä hyvin saada tukea kuin heikon tulotason alueella sijaitseva kerrostalo. Edellisen kustannukset olisivat todennäköisesti myös huomattavan paljon korkeammat kuin jälkimmäisen ja toisaalta taas asukkaiden taloudellisen tuen tarve todennäköisesti pienempi. Julkisen rahoituksen tulisi kohdentua sitä eniten tarvitseville, jotta se olisi tehokasta ja vaikuttavaa.

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomaisena ehdotetun lain mukaisten avustusten myöntämisessä toimisi jatkossa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA). Nykytilaan nähden ehdotetussa lainsäädännössä poistettaisiin kunnilta vanhusten ja vammaisten asuntojen korjausavustusten myöntämis- ja maksatustehtävä ja siirrettäisiin se ARA:lle. Ehdotetun lainsäädännön arvioidaan yksinkertaistavan avustusten haku- ja myöntämismenettelyä. ARA:n arvion mukaan kuntien myöntämien korjausavustusten käsittely ARA:ssa vaatisi vuosittain viiden henkilötövuoden lisäresurssin, eli noin 350 000 euroa. Kun huomioidaan kunnille avustusten siirrosta syntyvät säästöt, olisi nettosäästö julkiselle taloudelle Kuntaliiton arvion mukaan noin 3 miljoonaa euroa.

Kuntien osalta avustuksiin liittyvät tehtävät vähenisivät olennaisesti, kun hakemusten käsittely ja avustuksen maksaminen siirtyisivät ARA:aan. Kunnan, jonka alueella avustettavan toimenpiteen kohteena oleva asuinrakennus tai asunto sijaitsee, tulisi kuitenkin aina antaa ARA:lle tehdyistä iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjausavustushakemuksista lausunto päällekkäisen rahoituksen välttämiseksi ja hakijan muun tilanteen tarkemmaksi

kartoittamiseksi. Myös hissi- ja esteettömyysavustushakemuksista ARA voisi tarvittaessa pyytää kunnan lausunnon. Lausunnonantamistehtävän arvioidaan kuitenkin olevan vähäinen verrattuna nykyisiin tehtäviin. Kunnissa on myös vakiintunut kunnallinen korjausneuvojatoiminta, eikä tähän avustuksen vaikutavuutta olennaisesti parantavaan käytäntöön ole tarkoitus puuttua.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus voisi myös tarvittaessa valtuuttaa asuinrakennuksen tai asunnon sijaintikunnan tarkastamaan avustuskohteen sekä järjestämään avustuksen myöntämisen yhteydessä edellytetyn väli- ja lopputarkastuksen sekä avustuksen käytön tarkastamiseksi tarpeellisen muun tarkastuksen.

Esityksessä kuntien ja ARAn yhteistyön osalta sujuvimaksi on arvioitu vaihtoehto, jonka mukaan hissi- ja esteettömyysavustushakemukset toimitettaisiin suoraan ARA:aan, joka tarvittaessa pyytäisi kunnan lausunnon, kun taas iäkkäiden ja vammaisten asuntojen korjausavustushakemukset toimitettaisiin asunnon sijaintikuntaan. Näin huomioitaisiin avustusten erot ja mahdollistettaisiin tarkoituksenmukaisin käsittelytapa molemmille. Tällaisesta jaottelusta ei arvioida aiheutuvan epäselvyyttä, sillä avustukset on suunnattu eri kohderyhmille.

Valtiovarainministeriö huomauttaa, että tehtävien siirrosta aiheutuvat kustannukset olisi tullut käsitellä julkisen talouden suunnitelman 2017-2020 yhteydessä, sillä esitys ei tällä hetkellä ole hyväksytyn julkisen talouden suunnitelman mukainen. Valtiovarainministeriö pitää esitystä sinänsä julkisen talouden kannalta myönteisenä mutta katsoo, että Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukseen siirrettävien resurssien määrää on vielä arvioitava. Varsinaiset päätökset tehdään vuoden 2017 talousarvioprosessin yhteydessä.

Valtiovarainministeriö katsoo kuntien ja ARAn välisen tehtäväjaon osalta, että esitys vaikuttaa keskeneräiseltä, sillä siinä ei ole riittävällä tarkkuudella määriteltä kunnille muutoksen jälkeen jääviä tehtäviä. Esityksen kuntiin kohdistuvia taloudellisia vaikutuksia ei näin ollen voida riittävästi arvioida. Valtiovarainministeriö edellyttää, että esitystä tarkennetaan kuntien tehtävien sekä kuntataloudellisten vaikutusten osalta.

Valtiovarainministeriö huomauttaa, että koska esityksellä on vaikutuksia kuntien tehtäviin, se tulee käsitellä Kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Hannu Mäkinen